

Fuld power i Stockholm

Der var om ikke tyst, så i hvert fald en skærpet lydhørhed, da den amerikanske forsker og menneskerettighedsaktivist, Samantha Power, slog gulvet væk under de sorte jakkesæt og spadseredragterne mandag på Stockholms internationale folkedrabskonference. "She is a real knockout", som nogle sagde. Og knockout'ede det gjorde Power med sit lange røde hår og sin intense, direkte tale. Hos hende blev der ikke lagt fingre imellem. "Hvis vi skal forebygge folkedrab, er det ikke information, vi mangler, heller ikke flere instanser i FN. Det er politisk vilje. Og handling."

Fra mandag til onsdag var den svenske statsminister, Göran Persson, vært for 1000 folkedrabsforskere, politikere, regeringsoverhoveder, NGOere og embedsmaend, som i fællesskab ved paneler og workshops skulle diskutere, hvordan man i fremtiden forebygger folkedrab. Konferencen er den sidste af i alt fire internationale konference, som Persson har lagt hus til siden den første i januar 2000, hvor emnet var Holocaust, og hvor de deltagende regeringsledere besluttede at gøre den 27. januar til mindededag for ofre for folkemord.

Power var i år en af hovedtalerne ikke mindst pga. sin internationalt berømmede bog, *A Problem from Hell. America in the Age of Genocide*, der sidste år fik Pulitzerprisen for bedste fagbog, og som har sendt hende verden rundt på foredragsturne. Bogen, der er baseret på 1000 interviews med embedsmænd og politikere, diverse sagsakter samt presse og andet informationsmateriale, gennemgår USAs politik fra folkedrabet på den armenske befolkning i 1915 til den bosnisk-serbiske konflikt i 1990erne, hvor Power som journalist oplevede frustrationen over den manglende politiske vilje fra USA og det

handlingslammede FN. Power rapporterede hjem til bl.a. *The Economist* fra Balkan, og blev grebet af den problematik, som hun senere skrev sin bog om, nemlig hvorfor handlede USA ikke for at forhindre disse folkedrab? Trods løfterne efter Holocaust om at verden aldrig mere skulle være vidne til et folkemord og trods Folkedrabskonventionen af 1948, der skulle sikre mod en gentagelse, og at folkemordere blev retsforfulgt, har det 20. århundrede oplevet Pol Pots udrensning af to millioner mennesker 1975 til 1979 i Cambodja, Iraks udryddelse af 100.000 kurdere i 1988, serbernes etniske udrensning af bosniske muslimer fra 1991 til 1995, Rwanda i 1994 og Srebrenica 1995. Først i Kosovo 1999 blev der grebet ind. Under stor international kritik.

Powers analyse viser, at det ikke var pga. manglende information. Mest overbevisende er hendes studier af folkemordet i Rwanda, som var det første folkedrab, hun skrev om i en serie artikler i månedsskriftet *The Atlantic*. I 1994 blev 800.000 tutsier over 100 dage myrdet af hutuerne, og det internationale samfund gjorde intet for at forhindre myrderierne. Ved sit indlæg mandag fremhævede Power da også, hvordan Kofi Annan ikke gav den besked videre, der informerede den daværende generalsekretær i FN, Boutros Boutros-Ghali, om myrderierne i Rwanda. "Der er jo forskel på information og viden", som hun sagde efterfølgende. Det er embedsmændenes ansvar at bringe informationen videre, så den bliver til viden. "Det er ikke advarslerne, som er problemet, men den manglende politiske vilje. Mine studier i Armenien, i Holocaust, i Cambodja, i Rwanda og Irak viser, at der var information tilgængeligt i det administrative apparat. Det, der manglede, var politisk lederskab. Den politiske vilje til at handle." For Power var interventionen i Irak sidste år et tegn på politisk lederskab.

Den vilje hænger ikke mindst sammen med det pres, som den offentlige mening kan skabe på de ansvarlige ledere, mener Power videre. Og her spiller medierne selvklart en rolle. Men Power vil mere end det. Hun vil ansvarliggøre den enkelte embedsmand og få hvert individ til at træffe et moralsk valg og ikke følge den herskende real-politik. Til at gøre opmærksom på forbrydelserne, til at skabe lydighed. Den ansvarlighed mener hun blandt andet kan skabes gennem oplysning og uddannelse af fremtidens diplomater og embedsmænd. Ikke kun i USA. For som Power også meget lakonisk sagde, er USA ikke altid det bedste sted at lægge sin tillid.

Cecilie Felicia Stokholm Banke, forsker ved Dansk Institut for Internationale Studier, DIIS.

Denne artikel har været bragt i lettere redigeret version i Politiken, den 29. januar 2004